

Henk Dykman

De Glens in Leesten

Dit artikel over de bevrijding, vooral van Leesten, maar ook van Warnsveld en Zutphen is een bewerking door Christiaan te Strake van een veel uitgebreider, niet gepubliceerd, Engelstalig artikel van Henk Dykman onder dezelfde titel.

Henk Dykman maakte de bevrijding van Leesten op 4 april 1945 mee als zoon van het hoofd van de christelijke school van Leesten. Na de oorlog emigreerde hij naar Canada. Daar kwam hij in contact met zijn bevrijders, de Stormont, Dundas and Glengarry Highlanders [Glens], een al sinds de 18e eeuw bestaand regiment dat deel uitmaakte van 9e Canadian Highland Brigade van de 3e Infanterie Divisie van het 1e Canadese Leger. Nog regelmatig bezoekt hij reünies van dit en andere regimenten en doet hij onderzoek naar de gebeurtenissen van april 1945, zowel in Canadese als in Nederlandse archieven. Zo maakte hij gebruik van de zogenaamde War Diaries van de regimenten. Naast deze geschreven bronnen heeft hij ook veelvuldig gebruik gemaakt van persoonlijke herinneringen van Canadese bevrijders en de door hen bevrijde Nederlanders.

Inleiding

Bij de bevrijding van Zutphen, Warnsveld en omgeving zijn in totaal vier Canadese infanterieregimenten betrokken geweest. Daarnaast heeft nog een aantal regimenten tanks, artillerie en genie ondersteuning verleend. Naast de Glens hebben de North Nova Scotia Highlanders (ook 9e Brigade) een rol gespeeld vooral bij de bevrijding van Warnsveld, Leesten en zuid en zuid-oost Zutphen. Het noorden, noord-oosten en het centrum van de stad Zutphen werden voornamelijk bevrijd door twee regimenten van de 8e Brigade, te weten het North Shore Regiment of New Brunswick en het Franstalige Regiment de la Chaudière.

Het zijn vooral de Glens geweest die bij de slag om Leesten een relatief groot aantal manschappen verloren hebben. Hoewel de gebeurtenissen rond Zutphen in geen verhouding staan tot die van vlak na D-day in Normandië, is voor alle betrokken militairen, zowel Canadese als Duitse, en voor de plaatselijke bevolking de slag om Leesten en Zutphen een belangrijke geweest. Zo sneuvelden naar schatting alleen al vijftig Canadezen.

De bezetters, die de geallieerden verwachtten vanuit het westen, dus van over de IJssel, waren totaal niet ingesteld op een aanval vanuit het zuiden en het oosten. Alle verdedigingswerken, loopgraven en bunkers, waren praktisch onbruikbaar geworden doordat ze de verkeerde kant op gericht waren. Toch was de tegenstand bij Zutphen fel. Dit kwam vooral door het verzet van een groep van zeer jonge Duitse militairen (een bataljon parachutisten in opleiding) die kort tevoren in Zutphen gestationeerd waren.

De opmars

Op 24 maart waren de eerste Canadezen bij Rees, in Duitsland, de Rijn overgestoken. Ze hadden de opdracht om van daar naar het noorden op te trekken en het Nederlands grondgebied ten oosten van de IJssel en de Veluwe te bevrijden. Daarvoor waren alle vijf Canadese divisies samengetrokken. De Achterhoek is de enige streek in Europa geweest waar het hele Canadese grondleger in korte tijd doorheen trok. De 3e Divisie nam Emmerich in en kwam bij 's Heerenberg ons land weer binnen. Via Zeddam en Wehl ging

het naar Laag Keppel. De 8e Brigade boog daarna af in de richting van Doesburg, terwijl een deel van de 9e Brigade, onder andere de Glens, zonder al te veel tegenstand via Baak, Wichmond en Hackfort oprukte naar Vierakker, waar ze op de vroege ochtend van 4 april arriveerden.

De Glens waren in juni 1940 in Cornwall, provincie Ontario, Canada gemobiliseerd. In juli 1941 vertrokken zij naar Engeland, waar zij verder getraind werden. Op 6 juni 1944 bereikten zij met de invasie het Europese continent. Sinds D-day hadden de Glens vooral verliezen te betreuren bij gevechten in Frankrijk (onder andere in de omgeving van Caen, Falaise en Boulogne) en in Zeeland bij de bevrijding van west-Zeeuws-Vlaanderen, waar in oktober 1944 27 Glens sneuvelden. Bij Leesten en in Zutphen vielen nog eens 15 Glens. Later zouden bij Leer, tijdens de opmars in Duitsland, twee weken voor het einde van de oorlog nog eens 20 man omkomen bij het oversteken van de rivier de Ems. In totaal sneuvelden er tijdens de opmars ongeveer 200 Glens.

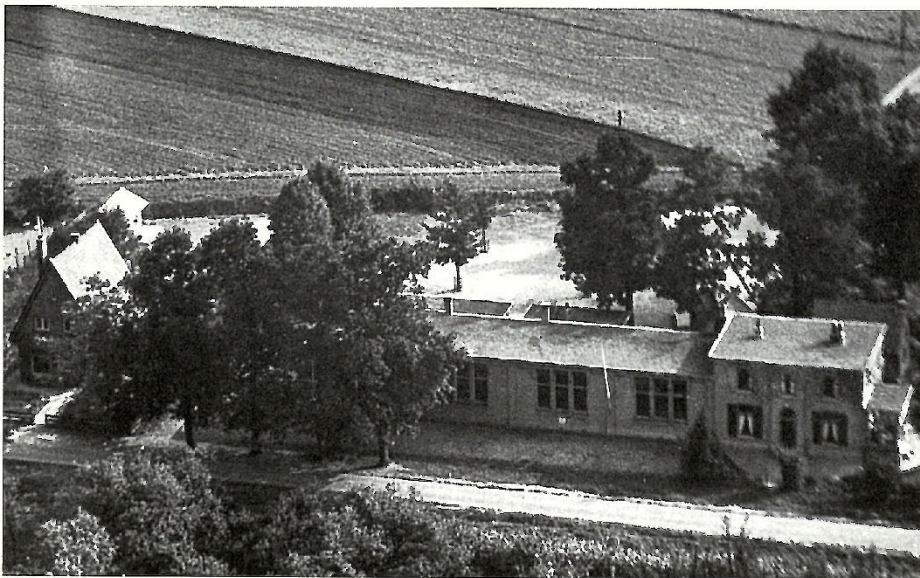
De slag om Leesten

Leesten was in de oorlog een klein agrarisch gebied van een paar vierkante kilometer. Aan de westkant bevond zich het gehucht Leesten dat bestond uit een kleine kruidenierswinkel, een korenmolen, een smederij, een timmermanswerkplaats, een bakkerij en een paar boerderijen. Een kilometer ten oosten van het gehucht stond de christelijke school met het huis van het hoofd, Jan Dijkman, er aan vast gebouwd. Ongeveer 100 kinderen uit de omgeving gingen er naar school.

Vlak voor de slag bij Arnhem, september 1944, werd de school door de Duitsers gevorderd. Zij trokken erin, waarbij een officier de grootste kamer in het huis voor zich opeiste. Op dat moment woonden er in het huis, dat maar 4 slaapkamers had, vader, moeder, opa en oma (overgekomen uit Amsterdam) en zes kinderen Dijkman.

Toen in maart 1945 het bericht kwam, dat de geallieerden de Rijn waren overgestoken, moesten de twee overgebleven Duitse officieren de door hen in de school gedrukte legerkaarten vernietigen

Christelijke school Leesten (foto situatie 1949).

[een paar van deze kaarten overleefden, één hangt in Canada bij Henk Dykman aan de muur; CTS]. Toen deze officieren vertrokken waren, verwachtten de Dijkmannen de Canadese bevrijders met open armen te kunnen ontvangen. Maar dat bleek helaas niet het geval. Op Goede Vrijdag (30 maart) arriveerde een aantal jonge Duitse soldaten die zich in het veld ten zuiden van de school ingroeven. Het waren vooral fanatieke parachutisten in de leeftijd van 16 tot 19 jaar, die bij Leesten hun eerste en ook laatste gevechtservaring opdeden.

De school zou toch nog midden in het strijdtoneel terecht komen. De strijd rond Leesten brak uit bij het aanbreken van de dag op Paasmaandag 2 april. Op deze dag werden de eerste verkenningen uitgevoerd door Canadese hulptroepen, de eerste schoten werden gewisseld, drie boerderijen in Warken verbrandden en de eerste Canadees sneuvelde in de Slag om Zutphen. In oost Warken, ten oosten van Leesten, werden de eerste Duitsers gevangen genomen. Dit waren meer dan 60, voornamelijk oudere, militairen die inzagen dat hun strijd verloren was. Later werd vooral in Leesten-west om bijna elke boerderij strijd geleverd. Een groot aantal ging in vlammen op. De Canadezen stuitten vanuit verschillende kanten op onverwacht heftige tegenstand. Tijdens de gevechten kwamen 'slechts' drie burgers, waaronder een schoolmeisje, om het leven.

In de middag van 2 april bereikte zwaar artillerievuur ook de omgeving van de school. Aan beide zijden van het huis van de school ontplofte op een gegeven moment een granaat. Door de explosie werd grootmoeder Dijkman, die voor een raam zat te naaien, door de kamer geslingerd. De hele vloer was bezaaid met glas, maar grootmoeder Dijkman had wonderbaarlijk genoeg geen schrammetje. Het granaatvuur trok verder naar het noorden, gedurende vijf achtereenvolgende nachten hoorden de Dijkmannen het huilen van de projectielen in de richting van Zutphen.

Luchtfoto Leesten gemaakt tijdens een Canadese verkenningsvlucht op 7 april 1945. Duidelijk zichtbaar zijn de loopgraven (rechtsonder) en restanten van een luchtafweerstelling (linksboven) van de Duitse tegenstand.

Op 3 april bereikten de eerste Canadezen Leesten. Het waren manschappen van het 7e Verkenners regiment, die hun verkenningen uitvoerden voor de 9e (Highlanders) Brigade. Zij wilden weten waar de Duitsers zich ingegraven hadden. Zij bleken zich langs een aantal van de hoofdwegen, op strategische plaatsen als splitsingen van wegen en glooiingen in het landschap te bevinden. Hun drie grootste versterkingen waren aangelegd ten zuiden van de molen, bij Het Lansink (waar een 75 mm kanon stond dat hevig vuurde), ten westen van de molen en ten noorden van de molen bij Het Molenzicht (waar een 88 mm kanon stond, dat weinig of niet geschoten heeft). Vanuit die posities verdedigden de Duitsers zich met hand en tand.

Een ooggetuige van één van de schermutselingen:

Ik zag ze [de Canadezen; CTS] meteen. Een klein voertuig op rupsbanden verscheen vanachter een grote boerderij. Een kleine tank, in de vorm van een sigarendoos, open aan de bovenkant [...] Een tweede tank verscheen. Toen merkte ik het geluid van machinegeweervuur op,

hard en scherp. Aan de rechterkant, veel dichterbij ons huis, vuurden twee vijandelijke soldaten op de tanks vanuit een loopgraaf. [...] Ik werd misselijk en plotseling besepte ik wat oorlog werkelijk betekende ... Het gaat over mensen die elkaar doden. Hier gebeurde het vlak voor mijn ogen.

Leesten zou niet zonder slag of stoot genomen worden, dat werd snel duidelijk. 's Nachts bereikten de eerste Glens Vierakker. Het hoofdkwartier werd gevestigd in Huis Vierakker. Veel tijd om te rusten was er niet. Al gauw werden de eerste twee compagnieën afgezet langs de wegen tussen Vierakker en Leesten, onder andere langs de Hekkelerdijk.

De eerste Canadese infanteristen stuitten al na een paar honderd meter op mitrailleurvuur vanuit de loopgraven, onder andere in de buurt van boerderij Het Lansink. De mensen in de kelders van de boerderijen maakten zeer angstige uren door. Overigens was een deel van de plaatselijke bevolking op dat moment al

Aimé Periard, Canadese bevrijder, gesneuveld bij Leesten op 4 april 1945. Begraven op het oorlogskerkhof in Holten.

weggejaagd door Duitse troepen of uit zichzelf gevlucht in de richting van het bevrijd gebied, naar afgelegen boerderijen of naar Vorden, Wichmond, Vierakker en andere plaatsen.

Het was voor de mensen die achtergebleven waren heel moeilijk in te schatten hoe en waar de strijd zich precies afspeelde, zij verbleven soms dagenlang in de kelder. Zo werd in het wilde weg in de kelder van Overdijkink geschoten, waar zich twee families bevonden, voordat een Canadees zich boven aan de keldertrap meldde, vertelde dat het nu veiliger zou worden en dat zij het licht in de kelder, dat hij meegebracht had, aan moesten laten. Gelukkig was niemand verwond.

Vanwege de heftige tegenstand werd de hulp ingeroepen van een aantal Sherman tanks van de Sherbrooke Fuseliers. Langzaam maar zeker rukten de bevrijders op in de richting van het centrum van Leesten.

De artillerie zorgde vanaf hun batterijen rond Vierakker ook voor ondersteuning vanuit de achtergrond. Een aantal doelen in het centrum werd bestookt. Het is waarschijnlijk dat hierbij ook de molen geraakt werd waar een Duitse uitkijkpost in vermoed werd. De molen van Leesten ging op die 4e april volledig in vlammen op. Het einde kwam voor de verdedigers bij Het Lansink toen laat in de middag drie zgn. crocodiles arriveerden. Dat waren grote vlammenwerpers op Churchill-tanks gemonteerd. De volgende dag, toen de stelling weer was afgekoeld, werden daar 35 verkoelde lijken van jonge Duitsers gevonden.

De bevrijding van de familie Dijkman

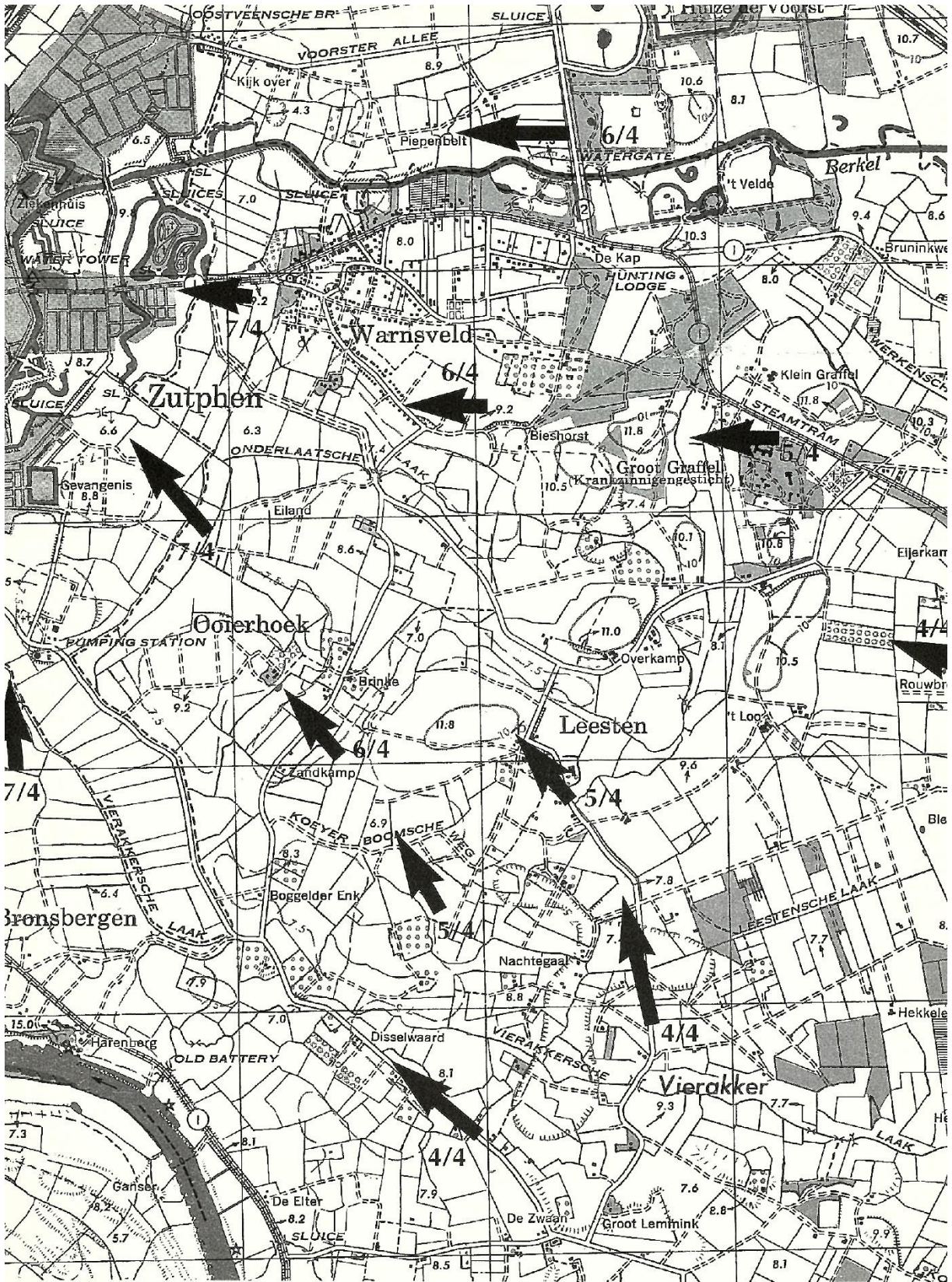
Na het centrum van Leesten naderden de bevrijders nu ook de school. 's Morgens hadden Jan Dijkman en zijn vrouw besloten te proberen hun kinderen in veiligheid te brengen. Twee aan twee bereikten de kinderen veilig Het Hietink, maar artillerievuur hield de laatste twee, Henk en zijn jongere zusje, tegen. Een jonge

Duitse soldaat kwam het huis binnen, op zoek naar schoonmaakmateriaal voor zijn wapen. Hij adviseerde de familie om dekking te zoeken in de hal van het huis en niet in de kelder. Het gevaar om opgesloten te raken in de kelder van een brandend huis zou te groot zijn. Dit advies werd opgevolgd. Nog vaak denkt Henk Dykman aan deze vijandelijke soldaat, die met de dood voor ogen en in het heetst van de strijd niet alleen aan zichzelf dacht, maar ook aan de veiligheid van wildvreemde mensen. Hij redde met zijn advies waarschijnlijk het leven van de achtergebleven Dijkmannen. De school en het huis lagen nu in de frontlinie. Granaten sloegen dicht bij in. Toen uiteindelijk de inslagen stopten ging Jan Dijkman voorzichtig buiten kijken. Bij het openen van de deur hoorde hij pas het mitrailleurvuur, hij vluchtte net op tijd weer naar binnen, want rond het huis vielen nog dichterbij mortiergranaten. Even later werd de oranje gloed van vuur, afkomstig van vlammenwerpers, zichtbaar.

Jan Dijkman liep weer naar buiten en al *Dutch, Dutch* roepend maakte hij duidelijk dat er hier geen Duitsers meer waren. Het vuur doofde toen een deel van de familie ook tevoorschijn kwam. Daarna, in de gang, vond de zeer emotionele ontmoeting plaats met de eerste Canadezen. Ook na deze ontmoeting bleef het een korte tijd gevaarlijk rond de school. Duitse sluipschutters en mitrailleurs vurdten van verschillende kanten op de Canadese infanterie, die op de buik op de Looërenk moest blijven liggen. Vooral het vuur dat van de hoge gebouwen van het psychiatrische ziekenhuis Het Groot Graffel kwam, zo'n 300 meter verder naar het noorden, was moeilijk te neutraliseren. De Canadezen bij Dijkman vroegen per radio om steun van de artillerie. Een stuk rijdend geschut met een zwaar kanon kwam via de Dennendijk en de boerderij Berghege naar de Looërenk, vanwaar de paviljoens van het ziekenhuis stuk voor stuk werden beschoten en erg beschadigd. De aanwezige patiënten en

Loopgraven bij Het Groot Graffel.

Schets van de opmars van de Canadezen, begin april 1945.

Have you got any eggs?

De geneesheer-directeur van het Oude en Nieuwe Gasthuis in Zutphen en het Groot Graffel in Warnsveld, dokter Van Bork, woonde aan de Coehoornsingel in Zutphen. Op Goede Vrijdag werd hij vrijgelaten uit het Huis van Bewaring, waaruit op de avond van die dag tien medegevangenen op de IJsselkade gefusilleerd werden.

Op zaterdagochtend vernam hij dat de Canadezen uit de richting Vorden oprukten en dat de Duitsers de weg naar Warnsveld wilden afsluiten. Nog nauwelijks bijgekomen van zijn derde gevangenschap, besloot Van Bork onmiddellijk naar het Groot Graffel te gaan. Op de fiets Warnsveld binnekomend, zag hij Duitse stellingen bij het huis van mevrouw Verloren van Themaat.

In de winter van 1944-1945 hadden de Duitsers loopgraven aangelegd in een ring buiten om het terrein van het Graffel. Dokter Van Bork had op grond van de Conventie van Genève weten te verhinderen dat er Duitse loopgraven tussen de paviljoens werden gegraven.

Op woensdag, 4 april, werd dit terrein 's middags getroffen door drie granaatinslagen, links, rechts en in het midden. Hierbij raakten patiënten gewond. Dokter Van Bork concludeerde dat er sprake moest zijn van een systematische beschieting. Hij was tijdens de gehele mobilisatieperiode van 1914-1918 als arts in militaire dienst werkzaam geweest en tot 1937 regelmatig voor herhalingsoefening met geneeskundige stafofficieren opgeroepen. Het Graffel werd blijkbaar als een militaire versterking beschouwd. Toen hij in zijn werkkamer aan de voorkant van het hoofdgebouw bericht kreeg dat er een jeep gezien was bij de school in Leesten, begreep hij dat de beschieting van daaruit geleid werd.

Daar moest hij onmiddellijk heen. Hij bond een witte handdoek aan zijn wandelstok, zette zijn hoed op en ging in zijn witte doktersjas erop af. Springend over de loopgraven zag hij dat er geen Duitsers in zaten. Over het open veld ging hij verder, richting schoolgebouw. In de keuken van het huis van de bovenmeester stond een Canadese militair, wiens eerste woorden waren: *'Have you got any eggs?'* Van Bork antwoordde: *'No eggs. I want to speak to your commanding officer.'* *'Overthere in the jeep.'* Enigszins verborgen in de bosjes stond een jeep. Een militair met een koptelefoon op het hoofd achter het stuur. De dokter zei: *'Do you know that you are shelling systematically a Mental Hospital?'*, waarop de Canadees vroeg: *'Are there any Jerry's in?'* Van Bork kon het ontkennen, maar de Canadese officier wilde weten waar de Duitsers dan wél zaten. Van Bork wees op de kaart de Duitse stellingen aan die hij drie dagen tevoren gezien had in Warnsveld. Toen greep de Canadees meteen z'n walky-talky en zei: *'George King Edward - George King Edward. Emergency. The firing on target five-two-one has to stop immediately.'*

En direct daarna was het stil.

Dr J.J. van Bork, Utrecht

Bovenstaande tekst werd welwillend beschikbaar gesteld door de heer H. Mulder van de Museumcommissie van het Groot Graffel en met medeweten van de auteur.

de ziekenhuisstaf zochten dekking in de gangen. De patiënten vertrouwden volledig op de dappere verpleegsters, waardoor er geen paniek uitbrak. Wel vielen er enkele slachtoffers. De directeur van het ziekenhuis, dokter Van Bork, ris-

keerde zijn leven door met een witte vlag door de vuurlinie naar de school te lopen. Daar vroeg hij de Canadezen het vuur op zijn ziekenhuis te staken. De dokter bleef niet in de bevrijde school maar keerde terug naar zijn nog bezette zie-

kenhuis, omdat hij per se bij zijn patiënten en staf wilde zijn. Op dat moment staakten beide zijden korte tijd het vuur. Uit het feit dat de dokter veilig terug kon keren naar het ziekenhuis concludeerden de Canadezen dat er op dat pad geen mijnen waren. Een carrier met een zwaar machinegeweer reed daarop de tuin van het Graffel in en kon het Duitse vuur effectief uitschakelen. Maar de slag om Leesten was nog niet beëindigd. 's Nachts waren nog vijandelijke patrouilles actief in Leesten. De Glens bleven voorlopig bij de school om bij te komen van een lange dag felle strijd. De daadwerkelijke bevrijding van het gebied oostelijk van de school, van het kerkhof en van Het Groot Graffel was een taak voor de North Nova Scotia Highlanders. Die strijd duurde nog de hele nacht. De familie Dijkman sliep vlakbij, bevrijd, door al het oorlogsruimoer heen.

De North Nova Scotia Highlanders en de bevrijding van Warnsveld

De 4e april begon slecht voor de North Novas. Aan de IJsseldijk bij Bronkhorst kwamen ze onder vijandelijk mortiervuur te liggen en verloren drie kameraden. Later op de dag werden ze afgezet in de buurt van restaurant De Boggelaar bij de hoofdweg van Vorden naar Zutphen. Er zou ondersteuning komen van de tanks van de Sherbrooke Fuseliers maar die werden opgehouden bij Leesten (zie boven). Zij kregen de opdracht op te trekken naar het noorden in de richting van Warnsveld en Zutphen. De opmars was moeilijk vanwege allerlei barricades die waren opgeworpen. Men stuitte bij de boerderij Pieperij, bij het kerkhof, bij de boerderij Klein Graffel en bij Het Groot Graffel op zware tegenstand. In de buurt van het kerkhof had enkele dagen eerder een verkenningsregiment ook al problemen gehad. Er werd gevochten tussen de grafstenen. In een klein gebouwtje werd een aantal doden gevonden, maar tussen de lijken bleek zich ook nog een aantal Duitsers verborgen te hebben. Zij werden krijgsgevangen gemaakt, daarbij ver-

wondde een van de gevangenen nog sergeant Russell Jackson, die met 25 man het kerkhof had betreden. Ongeveer de helft van deze Canadezen was na de strijd om het kerkhof nog in staat om te vechten. [In het voorjaar van 1990 bezocht Jackson het kerkhof in Warnsveld samen met de burgemeester. Groot was alom de verbazing toen hij nog precies een aantal door kogels beschadigde grafstenen kon aanwijzen; CTS.]

De Canadezen trokken verder door het bos en kwamen vervolgens terecht op het terrein van Het Groot Graffel. Het terrein en de gebouwen, die voor een deel zwaar beschadigd waren, werden zorgvuldig uitgekamd. Daarbij moest zeer voorzichtig opgetreden worden, omdat zich in het ziekenhuis nog een groot aantal psychiatrische patiënten bevond met hun verzorgers. De aangetroffen Duitse soldaten, die niet gesneuveld waren, werden krijgsgevangen gemaakt. Vroeg in de morgen van de 5e april konden de verpleegsters in alle rust samen met hun bevrijders over het terrein lopen.

Een andere compagnie van de North Novas, die via de Weerstraat op de Lochemseweg was gekomen om naar Warnsveld te gaan, ondervond geen noemenswaardige problemen. Die ontstonden pas bij Huize 't Velde, waar de hoofdweg vanuit Vorden op de weg uit Lochem uitkomt. Verderop, vlak bij Hotel De Kap, hadden de Duitsers in een eik een platform gebouwd met daarop een dubbelloops 20 mm snelvuur kanon. Van daar bestreken zij de belangrijke kruising. De strijd ging enige tijd op en neer bij Het Jachthuis. Nadat er Engelse versterkingen, in de vorm van crocodiles waren verschenen was het pleit gauw beslecht, dit was de laatste zware strijd om Warnsveld. In de loop van de middag van 5 april 1945 was heel Warnsveld bevrijd. Bij de strijd om Warnsveld verloren 5 North Novas het leven en raakten er 25 gewond. De doden werden op 7 april door hun kameraden begraven, met doodgraver Antoon Denkers als ooggetuige, op het kerkhof van Warnsveld.

Zutphen bevrijd, de Glens op de Hobbemakade.

De Glens en North Novas in Leesten en Zutphen tussen 5 en 8 april

De Glens werd inmiddels enige rust gegund. Het hoofdkwartier van de 3e Divisie bevond zich nu in het landgoed Baakse Mark, zo'n 6 kilometer ten zuiden van Zutphen. Daar werd besloten aanvullende troepen naar Zutphen te dirigeren voor de aanval op en de bevrijding van de stad. Het North Shore Regiment en het Regiment de la Chaudière (beide van de 8e brigade, zie boven) verlieten het beleg van Doesburg om volgens hun orders de stad Zutphen vanuit het noordoosten binnen te gaan. Deze aanval begon vroeg in de morgen van 6 april. De eerste tegenstand werd ontmoet bij het landgoed Den Dam, waar de eerste vijf Canadezen van het North Shore regiment sneuvelden in een hinderlaag van de bezetter. Later op die dag vielen er ook zeven Chaudières die op weg waren naar het Deventerwegkwartier.

De Glens waren ondertussen op verschillende fronten bezig met het gebied ten noorden en westen van Leesten. Onder andere in de buurtschap de Ooyerhoek was er nog zware tegenstand van daar ingegraven Duitsers. North Novas kwamen de Glens assisteren omdat men bang was voor een Duitse tegenaanval in dat gebied. Het weer was inmiddels verslechterd, het regende steeds meer en er kwam zelfs, voor april ongebruikelijk, onweer bij, hetgeen door sommigen voor artillerievuur werd gehouden.

Twee compagnieën van de North Novas waren in Warnsveld achtergebleven. Een jeep en een vrachtwagen met Canadezen, die kennelijk niet van de situatie op de hoogte waren, reden van Warnsveld in de richting Zutphen en werden onder vuur genomen vanaf het Zutphense kerkhof. Halverwege stopten ze. Een dode, een paar gewonden en de rest van het groepje werden door de North Novas weer teruggehaald naar Warnsveld. De vrachtwagen

gen, vol sigaretten en chocolade, werd achtergelaten. De bevelvoerend luitenant en sergeant Russell Jackson besloten het kerkhof te zuiveren. Jackson ging kort na de middag op pad en kwam zonder ongelukken op het kerkhof. Zodoende waren zijn mannen de eerste Canadezen die Zutphen in kwamen. Dat was niet de bedoeling van de brigadier, die de 8e Brigade die eergunde. Jackson kreeg op zijn kop en in de *War Diary* van de North Novas staat niets te lezen over zijn stoute stukje. Volgens sergeant Russell Jackson hebben zij na afloop van deze succesvolle actie, hun kleren gedroogd bij mensen langs de Warnsveldseweg en kwamen zij tot aan de kruising met de Jan Vermeerstraat. De North Novas waren de eersten die vanuit hun posities tussen Warnsveld en Zutphen naar het gebied ten noorden van het Twentekanaal werden gedirigeerd. De Glens namen hun posities over en trokken in de vroege ochtend van 7 april 1945 de stad vanuit het zuiden en oosten verder binnen, langs de Emmerikse- en Warnsveldseweg. De tegenstand was niet groot, doordat een aanzienlijk deel van de verdediging naar de noordkant van de stad was gedirigeerd om de Canadezen van de 8e brigade daar tegen te houden. Wel bevonden zich op veel plaatsen langs de marsroute in een aantal huizen nog fanatieke Duitse sluipschutters die doorvochten tot het bittere einde en zodoende nog een aantal slachtoffers maakten onder de bevrijders en de

burgers die bij het zien van de Canadezen uit de huizen kwamen. Daar hadden ze al dagenlang in de kelders verbleven, schuilend voor de aanhoudende artilleriebeschietingen van de geallieerden.

Van alle kanten kwamen de verschillende Canadese regimenten nu de stad binnen. De binnenstad kwam onder artillerievuur te liggen, en via Canadese luidsprekers werd de Duitsers een laatste kans gegeven om zich over te geven. De laatste fysieke obstakels voor het centrum van de stad werden gevormd door de opgeblazen bruggen over de Berkel en andere grachten. Onder andere bij de Warnsveldseweg en de Deventerweg was de ravage groot. Deze laatste brug werd naar de oorlog herbouwd en in het bijzijn van de bevrijders omgedoopt in de Canadezenbrug.

Op 8 april vierden de Glens samen met de bevolking en de andere Canadese regimenten feest in het centrum van de stad die zo zwaar te lijden had gehad van de oorlog. Maar niet voor lang, want dezelfde dag nog moesten ze weer vertrekken naar Bathmen. Voor hen was de strijd nog niet voorbij.

De bevrijding van Zutphen ten oosten van de IJssel was dan wel een feit, maar de totale bevrijding van Zutphen zou nog een week op zich laten wachten. De Hoven bleef nog een week bezet. De Duitsers bleven vanaf de overzijde van de IJssel de stad onder vuur nemen, en zelfs waren er nog nachtelijke Duitse patrouilles in de stad. Na 8 april vielen er dan ook nog slachtoffers, onder andere door sluipschutters en mijnen, en werd het museum in het Wijnhuis door brand verwoest toen Canadese vlammenwerpers een paar achtergebleven Duitse scherpschutters in de toren moesten uitschakelen. Op 12 april staken de Canadezen bij Gorssel/Voorst de IJssel over en keerden vandaar terug naar het zuiden waar De Hoven na aanzienlijke strijd op 14 april 1945 door de Seaforth Highlanders of Canada bevrijd werd; zij verloren daarbij vier kameraden. Om vijf uur die middag ging op het stadhuis de Nederlandse driekleur in top als teken van de bevrijding van heel Zutphen.

Bron: Tijdschrift voor de historie van Zutphen/Erfgoodcentrum Zutphen